

Temat: Środowisko przyrodnicze Ameryki.

Witam, proszę zapoznać się z poniższym tekstem, odszukać na mapie używane w tekście, nazwy obiektów geograficznych. Jak skończycie, przepiszcie proszę do zeszytu temat i same punkty, Miłej lektury ☺

Dwa wielkie bloki kontynentalne leżące na półkuli zachodniej obejmuje się jedną nazwą – **Ameryka**. Większy z nich o powierzchni 24,2 mln km² położony jest w całości na półkuli północnej – to **Ameryka Północna**, trzeci co do wielkości kontynent na Ziemi. Nieco mniejszy blok o powierzchni 17,8 mln km² przecina równik, a większa część kontynentu leży na półkuli południowej i dlatego nazywamy go **Ameryką Południową**. Oba kontynenty łączy pomost lądowy mający w najwęższym miejscu w **Przesmyku Panamskim** 46 km szerokości. Drugi „pomost” tworzą archipelagi wysp leżące na wschodzie Morza Karaibskiego. Największym z nich są **Wielkie Antyle**. Przez kilka wieków nazywane były Indiami Zachodnimi, gdyż pierwsze wyprawy odkrywcze, docierając do nich, sądziły, że to Indie. Kontynentalny pomost od Przesmyku Tehuantepec do Przesmyku Panamskiego oraz pomost wyspiarski wydziela się jako **Amerykę Środkową**, która geograficznie należy do Ameryki Północnej.

1) Ukształtowanie terenu

Charakterystyczną cechą ukształtowania powierzchni Ameryki jest południkowy przebieg młodych gór fałdowych biegnących wzdłuż zachodnich wybrzeży. W Ameryce Północnej są to **Kordyliery** z najwyższym szczytem **Denali** (stara nazwa McKinley, 6194 m n.p.m.), a w Ameryce Południowej – **Andy**. Najwyższym szczytem na tym kontynencie jest **Aconcagua** (6960 m n.p.m.).

W **Ameryce Północnej** układ pozostałych wielkich regionów również jest południkowy. Od wschodu do Gór Skalistych, najpotężniejszego pasma Kordylierów, przylega wyżyna Wielka Równina Prerii. Kolejnym południkowo leżącym pasem są obniżenia składające się na północy z **Archipelagu Arktycznego**, **Nizu Kanadyjskiego**, **Nizin Wewnętrznych** i leżącej nad Zatoką Meksykańską **Niziny Zatokowej**. Na wschód od Archipelagu Arktycznego leży największa wyspa świata – Grenlandia o powierzchni 2175,6 tys. km². Pas obniżen zamykają stare góry **Appalachy**, do których przylega **Nizina Atlantycka**. Ameryka Północna jest kontynentem o przewadze wyżyn i gór. Średnia wysokość tego kontynentu wynosi 780 m n.p.m.

W **Ameryce Południowej** na obszarze leżącym na wschód od Andów znajdują się trzy wielkie wyżyny oraz trzy, położone między nimi a górami, niziny wypełnione osadami rzecznyymi. Największą z wyżyn jest leżąca na środkowym wschodzie potężna **Wyżyna Brazylijska**. Na północy rozciąga się **Wyżyna Gujańska**, a na południu **Wyżyna Patagońska**. Między Wyżyną Gujańską a Andami położona jest **Nizina Orinoko**.

W dorzeczu Amazonki powstała największa rzeczna nizina na Ziemi – **Nizina Amazonki** (5 mln km²). Ku południowi w dorzeczu rzeki Paragwaj i dolnym odcinku Parany ciągnie się **Nizina La Platy**. Ameryka Południowa mimo wielkich terenów nizinnych jest kontynentem o stosunkowo dużej średniej wysokości wynoszącej 650 m n.p.m.

2) Klimat Ameryki

Ameryka leży w zasięgu wszystkich stref klimatycznych, co wynika z jej dużej rozciągłości południkowej

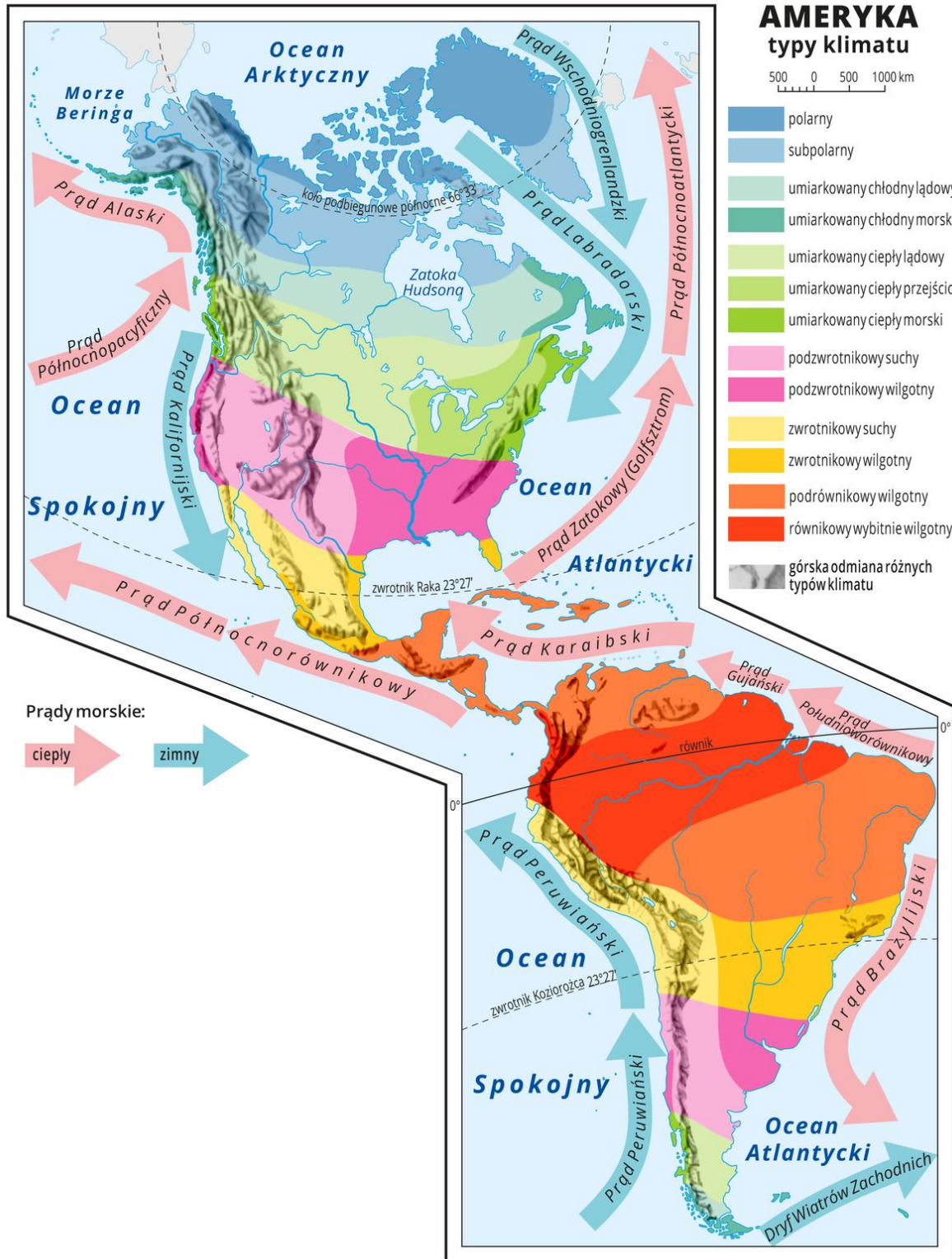
Główne **czynniki klimatotwórcze** kształtujące typy klimatów w Ameryce wynikają natomiast z:

- położenia geograficznego;
- wielkiej rozciągłości południkowej;
- południkowo ułożonej bariery orograficznej Kordylierów i Andów wzdłuż zachodniego wybrzeża (czyli rzeźby terenu)
- wpływu obu oceanów, w tym prądów morskich płynących wzdłuż wybrzeży.

W **Ameryce Północnej** czynnikami wpływającymi na klimat jest niezwykle silnie rozwinięta linia brzegowa z dwoma wielkimi zatokami – na północy jest to **Zatoka Hudsona** wypełniona chłodnymi wodami, a na południu **Zatoka Meksykańska** z wodą ciepłą.

W **Ameryce Południowej** na klimat silnie oddziałuje położenie największej części tego lądu w strefie międzyzwrotnikowej oraz ogromna **Nizina Amazonki** porośnięta nieustannie wilgotnym lasem równikowym.

Porównajcie poniżej zamieszczoną mapę klimatyczną z mapą ukształtowania terenu. Wygodniej Wam będzie skorzystać z podręcznika str. 101 oraz 103

3) Wody powierzchniowe

Ukształtowanie powierzchni i klimat mają ogromny wpływ na **sieć wodną** Ameryki. Największe zlewisko ma Ocean Atlantycki, gdyż główny dział wodny biegnie grzbietami Kordylierów i Andów. Na obu kontynentach sieć rzeczna wyróżnia się długimi rzekami i wielką powierzchnią ich dorzeczy. Ponadto w Ameryce Północnej występują liczne jeziora, które powstały po ostatnim zlodowaceniu (podobnie jak w Europie).

Największy system rzeczny w **Ameryce Północnej** tworzą **Missisipi z Missouri**. Długość Missisipi wynosi 3658 km, a wraz z Missouri 5969 km. W środkowowschodniej części kontynentu leży zespół pięciu **Wielkich Jezior** tworzących największy zbiornik słodkiej wody na Ziemi o powierzchni 250 tys. km². Największym z nich jest Jezioro Górne o powierzchni 82,1 km².

W **Ameryce Południowej** wielkimi rzekami są: Amazonka, Parana i Orinoko.

Dorzecze **Amazonki** leży w strefie klimatu równikowego wilgotnego. Potężne dopływy z lewej i prawej strony tworzą największe na świecie dorzecze o powierzchni 7 mln km². Amazonka jest rzeką o największych zasobach wodnych na Ziemi – średni roczny przepływ przy ujściu wynosi 175 tys. m³/s, czyli jest ok. 160 razy większy niż przepływ Wisły. Od lat trwają spory, która z rzek, Nil czy Amazonka, jest najdłuższą rzeką na świecie. Ostatnie pomiary wskazują, że rzeką tą jest Amazonka, gdyż jej długość wynosi 6992 km (Nil ma 6853 km).